

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน *

Instructional Leadership of Early Childhood Private School Administrators in Upper Northern Thailand

จิรภา ชมภูมิ่ง (Jirapa Chompuming) **

อินทร์ จันทรเจริญ (In Chanjarain) ***

วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (Weeraphan Siririth) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบนเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด ค่าความเที่ยงตรง (IOC) เท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.26) และเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาครู และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจการเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดหลักสูตรที่อ้างอิงถึงหลักสูตรแกนกลาง แสดงความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะ ชีวิต และกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรม สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มีทักษะเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ , ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน” หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย

** นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย (M.Ed in Educational Administration at Graduate School , Chiangrai College)

*** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย e-mail: siririth@gmail.com (Adviser in Educational Administration at Graduate School, Chiangrai College)

Abstract

This research was aimed to study 1) about the level of instructional leadership of early childhood private school administrators in Upper Northern Thailand and 2) the suggestion about instructional leadership of early childhood private school administrators in Upper Northern Thailand. The sample group consisted of 105 early childhood private school administrators under Upper Northern Thailand in academic year 2013. The instrument was used the questionnaire with five-level scale included the level of instructional leadership of early childhood private school administrators in Upper Northern Thailand which the IOC is 0.96 and the overall reliability is 0.98. The statistics used in data analysis were Percentage (%) , Mean ($\bar{x}$) and Standard deviation (S.D.).

The results showed that the highest level of instructional leadership of early childhood private school administrators in Upper Northern Thailand on all 5 sides. When considering in overall , each aspect were the found highest in all aspects ($\bar{x}$ = 4.57, S.D. = 0.26) such as Learning Climate Promotion, Student Development, Curriculum and Teaching Management, Vision, Goals, and Missions of Learning and Teacher Development respectively. The suggestion about instructional leadership of early childhood private school administrators in Upper Northern Thailand should have the vision, and the mission learned of the school. Curriculum should that refer to the core curriculum, express their unique identities, encourage students to achieve life skills and creative thinking processes with activity, create an atmosphere and environment conducive to teaching and learning and encourage teachers to have the skills to access media and technology.

Keywords : Instructional Leadership , Early Childhood Private School Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมุ่งการปรับเปลี่ยนมุมมองของงานในวงที่กว้างกว่าและเป็นระบบมากกว่า แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการจำกัดวงเข้ามาที่งานด้านวิชาการขององค์กร ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาในวงกว้างจะมุ่งไปที่วิธีการที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในขณะเดียวกัน ส่งเสริมให้มีรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครู ความร่วมมือนี้จะนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติการสอนของครู ซึ่งการพัฒนาเช่นนี้ก็จะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย หากต้องการที่จะพัฒนาสถานศึกษาในท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการและหลักสูตร ดังนั้นจึงเรียกมิติภาวะผู้นำสถานศึกษา (school leadership) ว่าเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ (ไกษะภรณ์ เบลรินทร์, 2552: 20)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จที่สูงของนักเรียนและมีอิทธิพลต่อระดับประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาต้องการจะเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนที่

สำคัญ คือ ต้องมุ่งเน้นที่กิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงของนักเรียน ถ้ามีเป้าหมายที่จะทำสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ก็ต้องหาแนวทางเพื่อเน้นการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การเรียนรู้ของนักเรียน การสอนที่มีคุณภาพ และการจัดองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีและต้องดำเนินการพัฒนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา (ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล, 2547: 3)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ เป็นวัยที่เรียกว่าช่วงแห่งการเจริญเติบโตของงานสำหรับชีวิต และยังเป็นช่วงวัยที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ซึ่งศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างเชื่อว่าประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการทุกด้านต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ พัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุดและเร็วที่สุดโดยเฉพาะระบบสมองซึ่งเจริญเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วง 5 ปีแรก และมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (ระเบียบเชี่ยวชาญ, 2550: 1)

ในสภาพปัจจุบัน เอกชนได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีส่วนร่วมในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ดังนั้นเมื่อมีจำนวนสถานศึกษาระดับปฐมวัยมากขึ้น ผู้ปกครองจึงต้องเลือกสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้คุ้มกับการซื้อบริการ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตัวเองอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหาร เช่น เป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน วางแผนการจัดหลักสูตร จัดกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นผู้บริหารถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชนได้เป็นอย่างดี และในการบริหารสถานศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลนั้นต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายประการ รวมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ควรมีนโยบายการรับนักศึกษาของภาครัฐที่ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ กระทรวงศึกษาธิการควรประสานและขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการลงทุนหรือยกเว้นภาษี ควรมีการพิจารณาอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวที่เป็นธรรม การพัฒนาบุคลากรควรคำนึงถึงครูโรงเรียนเอกชนด้วย และกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ควรมีความยืดหยุ่นให้อื้อในการดำเนินกิจการโรงเรียนเอกชน (พนิดา คล้อสวัสดิ์, 2552: 81)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถบรรลุผลดังกล่าว หากมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถสูงในการบริหารจัดการการเรียนการสอน ก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 145 โรงเรียน จำนวน 145 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 105 โรงเรียน โดยการเปิดตารางสำเร็จของ เครจซี่ และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 100) โดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก รวมกลุ่มตัวอย่าง 105 คน

2. รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรพื้นฐาน ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาครู และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ระดับของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน 5 ด้าน คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาครู และด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

5. การสร้างเครื่องมือ

5.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สร้างแบบสอบถาม

5.2 ดำเนินการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) มีความเที่ยงตรงระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้น นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่า IOC และปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน จำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ปรากฏว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

5.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น แล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการและข้อเสนอแนะแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.26) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.31) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.31) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.33) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.32) และด้านการพัฒนาครู ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.32) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.53) และสถานศึกษาระบุนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.52) และข้อที่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนไว้สูง ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.61)

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการให้แก่ครูได้ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48) และ สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.52) และข้อที่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.62)

ด้านการพัฒนานักเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษารายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกปี ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ ผู้บริหารร่วมกับครูปรับปรุงงานการสอนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.53) และ ผู้บริหารร่วมกับครูวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดโครงการเกี่ยวกับกระบวนการรู้ จำ ทำให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.66)

ด้านการพัฒนาครู เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาจัดโครงการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) และ ผู้บริหารประเมินผลการทำงานของครูเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติการสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.64) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประสานงานกับสถาบันอุดม ศึกษาเพื่อจัดโครงการพัฒนาครูแกนนำ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.81)

ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นอยู่เสมอว่าการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.42) และ ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.44) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารร่วมกับครูวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56)

1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจการเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดหลักสูตรที่อ้างอิงถึงหลักสูตรแกนกลาง แสดงความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะ ชีวิต และกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรม สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่มีทักษะเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนานักเรียน และ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน และข้อที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ได้รับการประเมินอย่างมีระบบ ทั้งการประเมินภายในซึ่งเป็นการประเมินตนเอง และการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยลักษณ์ รักษา สนั่น ฝ่ายแดง และอมรรวรรณ วงศ์โกลมเชษฐ์ (2551: 62) พบว่า

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ควรจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกันทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารัตน์ พวงเงิน และอาคม มหามาศ (2551: 92-94) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ด้านการบริหารตนเอง ทีมงาน และชุมชน ควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ และ สถานศึกษาระบุนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และข้อที่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนไว้สูง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการกำหนด นโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา เป้าหมายการเรียนการสอน และความใฝ่ฝันของนักเรียนไว้สูง มีการประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราวรรณ สุขคันธรักษ์และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2557: 231) ที่กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นงานหลัก และมีความสำคัญเป็นรากฐานของการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภักดาญจน์ ฤทธิ์ละคร (2548: 68-71) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีการจัดทำแผนงาน โครงการด้านวิชาการการจัดทำแผนกลยุทธ์ และธรรมนูญ

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการให้แก่ครูได้ และ สถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอยู่เสมอ และข้อที่น้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการ หรือมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ควรมีความรู้เรื่องหลักสูตร และการบริหารการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐม ปริญญ์ (2553: 109-111) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ควรมีการบริหารจัดการหลักสูตรมากกว่าด้านอื่นๆ

ด้านการพัฒนานักเรียน เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษารายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกปี รองลงมา คือ ผู้บริหารร่วมกับครูปรับปรุงงานการสอนอยู่เสมอ และ ผู้บริหารร่วมกับครูวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และข้อที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดโครงการเกี่ยวกับกระบวนการรู้ จำให้นักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับครูและนักเรียนเพื่อสื่อสาร เป้าหมายของสถานศึกษา และศึกษาปัญหาความต้องการของครู และนักเรียนเพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ใน

การพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริรานิ วสุภัทร (2551: 296) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นเกิดจาก อิทธิพลของผู้บริหาร วัฒนธรรมการเรียนรู้ สมรรถนะของผู้บริหาร ที่จะส่งเสริมความร่วมมือทำให้เกิดความเชื่อ และการทำกิจกรรมร่วมกัน และความเข้าใจในการพัฒนาผู้มีส่วนร่วมในสถานศึกษาจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการทำงานและส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมการสื่อสารการสร้างทีมงาน และการจัดการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาครู เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาจัดโครงการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน รองลงมา คือ ผู้บริหาร มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง และ ผู้บริหารประเมินผลการทำงานของครูเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติการสอน และข้อที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประสานงานกับสถาบันอุดม ศึกษาเพื่อจัดโครงการพัฒนาครูแกน นำ เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครู ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการสอดคล้องกับ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาสู่ความเป็นสถานศึกษาที่สมบูรณ์ แบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศักดิ์ ผลามาศ และปรังทิพย์ เสยกระโทก (2554: 62) พบว่า ภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมี 5 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาวิชาการที่เน้น การเรียนการสอน พฤติกรรมแบบมุ่งงานวิชาการและสัมพันธ์ ความคิดริเริ่มและความรู้ความสามารถทางวิชาการ การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการ และการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู

ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อ พิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นอยู่เสมอว่าการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด และ ผู้บริหารและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และข้อที่ น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารร่วมกับครูวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสร้างปฏิสัมพันธ์ อย่างไม่เป็นทางการกับครู และนักเรียนเพื่อให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษา และก่อให้เกิดการ สื่อสาร ความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยลักษณ์ รักษา สนั่น ฝ่ายแดง และอมรรวรรณ วงศ์โกมลเชษฐ (2551: 62) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านการสร้างวัฒนธรรม และบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ควรจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกันทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ใหม่

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขต ภาคเหนือตอนบน ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจการเรียนรู้ของสถานศึกษา จัดหลักสูตรที่อ้างอิง ถึงหลักสูตรแกนกลาง แสดงความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะ ชีวิต และกระบวนการคิด อย่างสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรม สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูมี ทักษะเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจากในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วย

กับเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารควรต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองให้สอดคล้องกับการปฏิรูป อีกทั้งควรมีความรู้ และทักษะในด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ ปานแก้ว (2552: 137-138) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และเขต 2 ด้านแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านเอกสารทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบ เชี่ยวชาญ (2550: 102) พบว่า สมรรถนะการบริหารด้านวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตภาษีเจริญ ตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย ภาพรวมและด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศ และการส่งเสริมการวิจัย ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก และทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนเอาไว้ให้สูง สร้างและตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูง และให้ความสำคัญในการบริหารการเรียนการสอนมากกว่าการบริหารงานด้านอื่นๆ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาครู โดยประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อจัดโครงการพัฒนาครูแกนนำ ให้แสวงหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเข้าเยี่ยมห้องเรียน สังเกตการสอน และประเมินผลของครูเป็นระยะ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน

2.2 ควรวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการการบริหารสถานศึกษาวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย เขตภาคเหนือตอนบน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ไกรศิษฐ์ เพลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยรัตน์ หลายวัชรกุล. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน.

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชัยลักษณ์ รักษา, สนั่น ฝ่ายแดง และอมรรวรรณ วงศ์โกมลเชษฐ์. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษาในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก

เขต1. การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ดาราพรรณ สุขคันธรักษ์ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2557). “ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน.” **วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. Vol.7 No. 1 (January – April 2014): หน้า.229 – 244.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐม ปริบุญนังกูร. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาต และปรางทิพย์ เสยกระโทก. (2554). “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” **วารสารวิจัยทรัพยากรมนุษย์**. Vol.6 No.2: หน้า 62 - 70.
- พินดา คล้อยสวัสดิ์. (2552). “ปัจจัยเอื้อและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” **วารสาร Veridian E-Journal**. Vol.2 No. 1 (August 2009): หน้า 81 - 92.
- ระเบียบ เชี่ยวชาญ. (2550). การศึกษาสมรรถนะการบริหารด้านวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตภาษีเจริญ. สารนิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ ปานแก้ว. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สารัตน์ พวงเงิน และอาคม มหามัตย์. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2. การค้นคว้าอิสระด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิรธานี วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการ และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภัคกาญจน์ ฤทธิ์ละคร. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3: กรณีศึกษา. การศึกษาอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.